

die deze photo's hier en daar hebben aangenomen in slechte concurrentie met muurschilderingen, niet een uiterste zijn, dat spoedig een einde zal beteekenen. Een voordeel was het echter op deze tentoonstelling te kunnen zien wat een verscheidenheid er is in de kunde der fotografen niet alleen, maar ook in de wijze waarop de photo's werden aangebracht. Bij de Italianen en de Belgen b.v. werd voor het meerendeel van uitmuntend materiaal gebruik gemaakt, dat in den regel boven oogshoogte was aangebracht. In het Nederlandsche paviljoen was een te groot aantal zeer middelmatige photo's, die vaak te laag waren aangebracht, waartoe niet de minste noodzaak bestond, gezien de hoogte der ruimte. De kiek-kastjes bij den ingang van het gebouw, met de aardige poppen van Piet Worm, voldeden dan ook maar half. Over het geheel genomen wreekt zich onze al te zeer gecultiveerde zin voor het detail en de te kleine visie op het geheel. De verkeersafdeeling stond onder regime van de nieuwe krullen van architect van Ravesteyn. De schilderingen, in dit gedeelte aangebracht, houden nauwelijks of geen verband met elkander, noch met de vormgeving van den architect. Dit kan op een tentoonstelling ook zelden ideaal zijn, maar het zou wel veel meer kunnen worden benaderd, dan hier gedaan is.

Waarom in het Nederlandsche paviljoen zoo weinig bereikt is? Het kan natuurlijk worden geweten aan de weinige penningen, die de Staat daarvoor heeft afgestaan. Maar wij weten allemaal, dat in zaken als deze niet alles met penningen kan worden verkregen.

Wij weten ook en iedereen, die den aardigen catalogus raadpleegt kan dat constateeren, dat in ons land zeer goede krachten zijn, die hier niet of niet voldoende aandeel in hebben gehad. Voor den vreemdeling moet op menig gebied de oriëntatie uiterst eenzijdig of onvoldoende worden geacht. In het verkrijgen van veler medewerking zijn lacunes niet altijd te voorkomen en dat is ook het ergste niet, maar wel lijkt het overwicht wat al te zeer te zijn uitgevallen naar een modieuze bovenstreaming, die van de mogelijkheden in ons land levende, slechts een zeer verdund en geurloos aftreksel heeft weten te schenken.

Er is nog iets anders, dat niet zoozeer het wat, doch meer het hoe, de vormgeving van het geheel raakt. Het kan niet anders of aan het noodige contact, aan de noodzakelijke samenwerking moet wel het een en ander hebben ontbroken. Niet zoozeer het uiterlijk contact dan wel het innerlijk contact heeft hier te veel geleden.

De medewerkers hebben elkanders vormen te weinig verstaan. Of zij die, bij een andere werkwijze, bij een langer tijd van voorbereiding, beter hadden kunnen verstaan, is niet te zeggen. Wel zou de kans daarop allicht groter zijn geweest. Zooals het nu geworden is moeten wij het voor lief nemen, maar dan toch niet zóó lief, dat wij bij het overpeinzen van de waarschijnlijke oorzaken de zwakke plekken verdoezelen.